

ประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการพัฒนางานสาธารณสุขชายแดนไทย-กัมพูชา (ตราด-เกาะกง) The Effectiveness operation of the Thai - Cambodian border health development project (Trat - Koh Kong)

ไพริน ศิริพันธ์
Pairin Siripun
สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดตราด
Trat Public Health Office

บทคัดย่อ

การวิจัยประเมินผลในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการพัฒนางานสาธารณสุขชายแดนไทย-กัมพูชา (ตราด-เกาะกง) ในด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการและด้านผลผลิต และศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการดำเนินโครงการ เพื่อให้ได้กรณีศึกษาที่มีข้อมูลครบถ้วน ครอบคลุม และสามารถตอบวัตถุประสงค์การวิจัย จึงใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ได้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่เกี่ยวข้องกับโครงการจำนวน 15 คน ผลการศึกษานำเสนอ ดังนี้

1. ผลการศึกษาด้านบริบท พบว่าโครงการนี้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของพื้นที่ ส่งผลให้เกิดการพัฒนากระบวนการด้านการแพทย์และสาธารณสุขของทั้งสองจังหวัด ส่งผลดีต่อความร่วมมือและความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศเพื่อนบ้าน ส่งผลดีต่อการบริการด้านสาธารณสุขแก่ประชาชนตามแนวชายแดน

2. ผลการศึกษาด้านปัจจัยนำเข้า พบว่ามีการประชุมเตรียมความพร้อม มีการสนับสนุนงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการพัฒนางานให้พื้นที่อย่างเพียงพอ เหมาะสม ตามความต้องการและตามภารกิจของพัฒนางานทั้งด้านบุคลากรและด้านงบประมาณ

3. ผลการศึกษาด้านกระบวนการ พบว่ากระบวนการดำเนินงานโครงการพัฒนางานสาธารณสุขชายแดนไทย-กัมพูชา (ตราด-เกาะกง) เน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วม โดยดำเนินการในรูปคณะทำงาน ทั้งด้านการวางแผนการดำเนินการจัดการงบประมาณและการติดตามประเมินผล หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งส่วนสาธารณสุขและหน่วยงานด้านความมั่นคง ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมเป็นอย่างดี

4. ผลการศึกษาด้านผลผลิต ในภาพรวมพบว่าผลการดำเนินงานประสบผลสำเร็จและบรรลุตามวัตถุประสงค์ มีการสร้างเครือข่ายเพื่อเป็นกลไกการขับเคลื่อนกิจกรรมและการแก้ปัญหาาร่วมกัน ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการจัดการโรคและภัยสุขภาพ การพัฒนาระบบบริการด้านการแพทย์และสาธารณสุข การพัฒนาระบบสุขภาพและการคุ้มครองผู้บริโภค มีการดำเนินงานสาธารณสุขร่วมระหว่างคูมิตร (ตราด-เกาะกง) เพื่อพัฒนาโครงสร้างสถานพยาบาลและเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบบริการสาธารณสุข

ผลจากการประเมินโครงการ สะท้อนให้เห็นว่าทุกพื้นที่ที่สามารถนำนโยบายไปกำหนดแนวทาง/ยุทธวิธีเพื่อแก้ไขปัญหาของพื้นที่ได้ บนพื้นฐานข้อมูล สภาพปัญหาโรคและภัยสุขภาพที่เป็นจริง และสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ เป็นการส่งเสริมให้หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องระดับพื้นที่ เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาระบบสุขภาพของพื้นที่ ได้อย่างเป็นรูปธรรม

คำสำคัญ : ประสิทธิภาพ, งานสาธารณสุขชายแดน, ไทย-กัมพูชา

Abstract

The objectives of this research were to evaluate the performance of the Thai - Cambodian border health development project (Trat - Koh Kong) in terms of context, inputs, process, and productivity and to study the challenges and recommendations for the project implementation in order to obtain a comprehensive and well – rounded case study that is appropriate for the research objectives. Therefore, the purposive sampling method is utilized to obtain the data from 15 key informants who are related to the project. The results of the study are presented as follows.

1. The results of the study on the terms of context. The key informants in this research consider this project appropriate and precise for the problem and the need of the area, which has resulted in the development of medical and public health services in both provinces and benefited cooperation and relations between neighboring countries, positively affecting public health services to people along the borders of both areas.

2. The results of the study on the import factors. There was a preparatory meeting as well as adequate and proper support of budget and materials needed to develop working for each area which are required and suitable for the mission of system development both in terms of personnel and in terms of budget.

3. Results of the study on the process. It was found that the implementation process of the border health system development project between Trat and Koh Kong Province emphasizing on teamwork in the form of a working group is actively participated in operational planning, budget management and monitoring by the agencies involved in both the public health and security agencies.

4. The results of the study on productivity. Overall, it was found that the operating results were successful and met the project objectives. There are empirical work that can be seen concretely and network forming as a mechanism to drive preventive action activities to mutually solve problems of fortification of agencies in the management of disease and health hazards along the border; developing cooperation in the provision of medical public health services in the border areas; development of health systems and consumer protection in special areas in border areas and joint public health operations between partners (Trat - Koh Kong) for the development of the structure of the hospital and strengthening the public health service system.

The results of the assessment reflect that all areas can apply policies to define guidelines or strategies to solve the problems of the area based on information about conditions, problems, diseases and health hazards that are true and consistent with the context of the area, which encourages relevant agencies at the local level to take part in determining the direction of the health system development of the area concretely.

Keywords : Effectiveness, border health, Thai – Cambodian

บทนำ

จังหวัดตราดมีพื้นที่ชายแดนติดต่อกับจังหวัดเกาะกงประเทศกัมพูชา มีการเคลื่อนย้ายแรงงานไปมาระหว่างชายแดนไทย-กัมพูชา ส่งผลต่อปัญหาสาธารณสุขและโรคติดต่อจากแรงงานดังกล่าว ซึ่งการดำเนินงานเพื่อการแก้ไขปัญหาโรคและภัยสุขภาพในพื้นที่ชายแดนและระหว่างประเทศ จำเป็นต้องมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล/แผนงานระดับชาติ (กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กระทรวงสาธารณสุข, 2565) แผนงานระดับจังหวัดและสภาพปัญหาของพื้นที่ การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกระดับในการวางแผนการดำเนินงาน การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ และการวางแผนการดำเนินงานโครงการสามารถบูรณาการกับแผนการปฏิบัติงานของหน่วยงาน ที่สำคัญจะต้องสอดคล้องกับบริบททางสังคม สภาพปัญหา แนวคิด และทิศทางการพัฒนาระบบสุขภาพในปัจจุบัน (มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ, 2551) สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดตราด ดำเนินโครงการความร่วมมือเสริมสร้างความเข้มแข็งในการพัฒนางานสาธารณสุขชายแดนร่วมกับจังหวัดเกาะกง ประเทศกัมพูชา ตั้งแต่ปี พ.ศ.2550 เป็นต้นมา มีการบันทึกความร่วมมือ (Memorandum of Understanding : MOU) หรือกรอบความร่วมมือการดำเนินงานร่วมกัน 4 ด้าน (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดตราด, 2564) ได้แก่

1. ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งการจัดการบริการสาธารณสุข (Strengthening of health care service)
2. ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร (Human resource development)
3. ด้านการป้องกันและควบคุมโรค (Disease prevention and control)
4. ด้านความร่วมมือการพัฒนาระบบส่งต่อผู้ป่วย

แบ่งการดำเนินงานออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ระหว่างปี พ.ศ.2550-2552 ได้รับงบประมาณสนับสนุนจาก กรมเอเชียตะวันออก กระทรวงการต่างประเทศ องค์การ UNICEF และมูลนิธิริรักษ์ไทย ในการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาบุคลากร

การจัดบริการด้านการแพทย์และสาธารณสุข การป้องกันโรค การควบคุมโรคและการพัฒนาระบบส่งต่อผู้ป่วย ต่อมาระหว่างปี พ.ศ. 2552-2556 ต้องยุติแผนงาน/โครงการ เนื่องจากเกิดสถานการณ์ความไม่สงบระหว่างประเทศไทย-กัมพูชา

ระยะที่ 2 ระหว่างปี พ.ศ.2557-2560 ได้รับงบประมาณสนับสนุนจาก กรมความร่วมมือระหว่างประเทศ(TICA) กระทรวงการต่างประเทศ ในการพัฒนาความร่วมมือโครงการโรคติดต่อชายแดนและโรคติดต่ออุบัติใหม่ โรคอุบัติซ้ำ ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา (ตราด-เกาะกง)

ระยะที่ 3 ระหว่างปี พ.ศ.2561-2562 ได้รับงบประมาณสนับสนุนจาก กรมความร่วมมือระหว่างประเทศ(TICA) กระทรวงการต่างประเทศ ในการพัฒนาความร่วมมือโครงการกำจัดโรคมาลาเรียในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา (ตราด-เกาะกง)

ระยะที่ 4 ระหว่างปี พ.ศ.2563-2564 ได้รับงบประมาณสนับสนุนจาก กรมความร่วมมือระหว่างประเทศ(TICA) กระทรวงการต่างประเทศ ในการพัฒนาความร่วมมือระบบบริการทางการแพทย์และสาธารณสุข

จากการดำเนินงานโครงการพัฒนางานสาธารณสุขชายแดนไทย-กัมพูชา (ตราด-เกาะกง) ของจังหวัดตราด เป็นการดำเนินงานที่ใช้งบประมาณและทรัพยากรระหว่างประเทศ เป็นจำนวนมาก เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาความร่วมมือในการพัฒนาระบบบริการทางการแพทย์และสาธารณสุข ซึ่งการประเมินผลโครงการดังกล่าวว่าสอดคล้องกับนโยบาย บรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ ปัญหาอุปสรรคของการดำเนินการเป็นอย่างไร เพราะการประเมินผลโครงการจะช่วยให้ทราบว่าสิ่งที่ดำเนินการไปแล้วนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่เพียงใด ประสบความสำเร็จตามที่มุ่งหวังหรือไม่/ตอบสนองต่อความต้องการเพียงใด ผู้วิจัยจึงใช้แนวคิดการประเมิน CIPP Model ของ Stufflebeam (เยาวดี ราชชัยกุล (2550) ซึ่งเป็นการประเมินกิจกรรมที่มีลักษณะเป็นกระบวนการ คือ มีความต่อเนื่องกันในการดำเนินงานอย่างครบวงจร โดยมีจุดเน้นที่สำคัญ คือใช้ควบคู่กับการบริหารโครงการเพื่อหาข้อมูลประกอบการตัดสินใจอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ประกอบกับงานวิจัยเรื่อง

การพัฒนาาระบบเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรคตามแนวชายแดนไทย-ลาวพื้นที่จังหวัดหนองคาย ของชั้นพันธ์ไวรัสวิทยา และคณะ (2559) ผลการวิจัย สรุปได้ว่าการพัฒนาาระบบเฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรคตามแนวชายแดนไทย-ลาว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการสร้างกรอบแนวทางการร่วมมือเป็นเครื่องมือในการเฝ้าระวังโรคที่เป็นปัญหา เช่น โรคติดต่ออุบัติใหม่ โรคติดต่อร้ายแรง เป็นต้น เพื่อขยายผลเฝ้าระวังโรคติดต่อที่สำคัญหรือโรคติดต่ออันตรายในพื้นที่ชายแดนไทยหรือประเทศเพื่อนบ้าน โดยเชื่อมโยงความสอดคล้องของกรอบนโยบายเกี่ยวกับงานชายแดนระดับภูมิภาค ระดับประเทศ ระดับกระทรวง ระดับกรม และระดับพื้นที่ให้สามารถขับเคลื่อนงานชายแดนอย่างเป็นระบบตลอดจนส่งต่อข้อมูลสารสนเทศไปยังส่วนกลางได้อย่างครบถ้วนถูกต้องและทันเวลา ตลอดจนควรมีการประเมินผลยุทธศาสตร์การดำเนินงานชายแดน เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่ครบถ้วน ถูกต้อง ทันเวลา สามารถปฏิบัติได้จริง จากเหตุผลและความสำคัญในการประเมินผลโครงการดังกล่าวมาแล้วนั้น ผู้วิจัยจึงดำเนินการประเมินประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการพัฒนางานสาธารณสุขชายแดนไทย-กัมพูชา (ตราด-เกาะกง) ของจังหวัดตราด

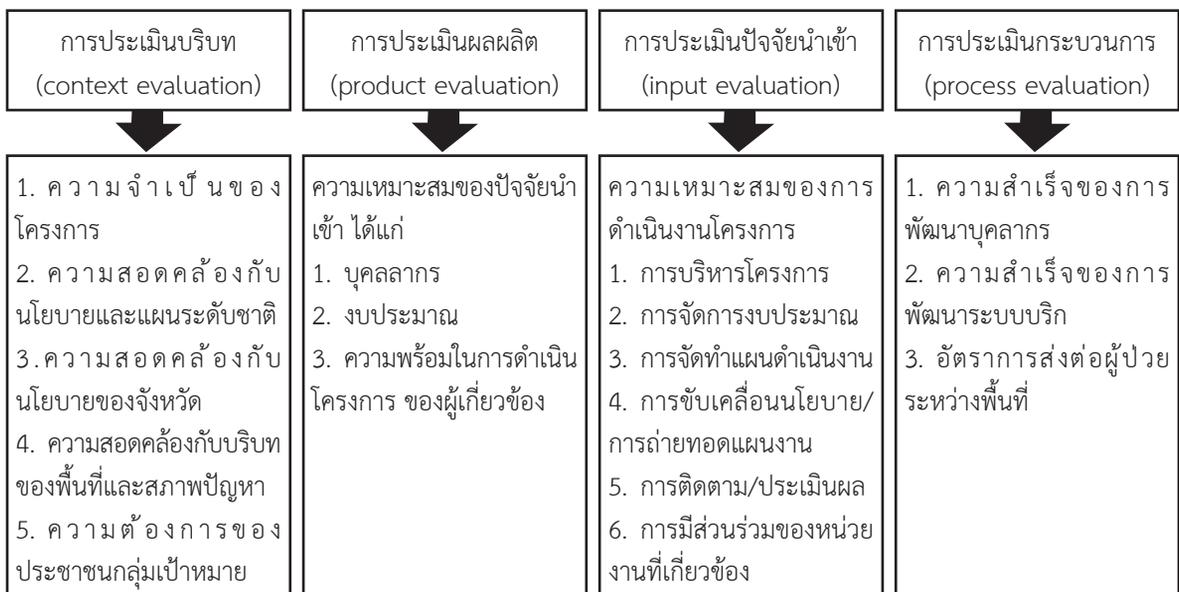
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการพัฒนางานสาธารณสุขชายแดนไทย-กัมพูชา (ตราด-เกาะกง) ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต
2. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะ และแนวทางต่างๆ จากการดำเนินโครงการฯ

ระยะเวลาการวิจัย

1. ประเมินประสิทธิผล หรือผลสำเร็จของการดำเนินงานโครงการพัฒนางานสาธารณสุขชายแดนไทย กัมพูชา (ตราด-เกาะกง) ระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา (ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2555 ถึงปีงบประมาณ 2564)
2. การวิจัยครั้งนี้ ทำการเก็บข้อมูลเพื่อสรุปเป็นรายงานผลการวิจัย หลังจากผ่านการอนุมัติของคณะกรรมการจริยธรรมของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดตราดแล้ว (ตั้งแต่ พฤษภาคม 2566 ถึง กรกฎาคม 2566)

กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

รูปแบบการวิจัย การวิจัยนี้ มีรูปแบบเป็นการวิจัยประเมินผลในรูปแบบชิปโมเดล(CIPP)

ประชากร คือ การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง เพื่อให้ได้กรณีศึกษาที่มีข้อมูลครอบคลุม ครบถ้วน เหมาะสมกับความต้องการและตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ในการดำเนินการศึกษา จำนวน 36 คน ดังนี้

1. ผู้บริหารหน่วยงานระดับจังหวัด และระดับอำเภอ ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัดตราด นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดตราด หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนายุทธศาสตร์สาธารณสุข หัวหน้ากลุ่มงานควบคุมโรคติดต่อสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดตราด นายอำเภอคลองใหญ่ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลคลองใหญ่ สาธารณสุขอำเภอคลองใหญ่ และหัวหน้าด่านควบคุมโรคติดต่อตำบลหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด รวม 8 คน

2. ผู้บริหารหน่วยงานระดับจังหวัด และระดับอำเภอ ของจังหวัดเกาะกง ได้แก่ นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดเกาะกง ผู้อำนวยการโรงพยาบาลเกาะกง สาธารณสุขอำเภอเสาชิง และหัวหน้าฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลเกาะกง จังหวัดเกาะกง ประเทศกัมพูชา รวม 4 คน

3. คณะทำงานตามโครงการพัฒนางานสาธารณสุขชายแดนไทย-กัมพูชา (ตราด-เกาะกง) ของจังหวัดตราดและจังหวัดเกาะกง จังหวัดละ 8 คน รวม 16 คน

4. ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหรือเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในพื้นที่อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด รวม 6 คน

5. เจ้าหน้าที่มูลนิธิริชชีไทย พื้นที่อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด รวม 2 คน

เครื่องมือใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยนี้ มีเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ เครื่องบันทึกเสียง แนวทางสัมภาษณ์แบบเจาะลึกสำหรับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 2 ชุด

วารสารสาธารณสุขมูลฐานภาคใต้

1. แนวทางการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ใช้สำหรับผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องกับโครงการ จำนวน 10 ประเด็นหลัก คือ

1.1 ความสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล และแผนระดับชาติ และความสอดคล้องกับนโยบายจังหวัด

1.2 ความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนกลุ่มเป้าหมาย

1.3 ความเหมาะสมของงบประมาณ

1.4 ความพร้อมของเจ้าหน้าที่

1.5 การขับเคลื่อนนโยบายหรือการถ่ายทอดแผนการดำเนินงาน

1.6 กระบวนการจัดทำแผนดำเนินงาน

1.7 การติดตามประเมินผล

1.8 การมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.9 ผลการดำเนินงาน หรือความสำเร็จของโครงการ

1.10 ปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงาน

2. แนวทางการประชุมเพื่อถอดบทเรียนผลการดำเนินงาน เพื่อรวบรวมข้อมูลจากคณะทำงานตามโครงการพัฒนางานสาธารณสุขชายแดนไทย-กัมพูชา (ตราด-เกาะกง) ประกอบด้วย 7 ประเด็น คือ

2.1 ความเหมาะสมของโครงการ

2.2 ความสอดคล้องสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนกลุ่มเป้าหมาย

2.3 ความเหมาะสมของงบประมาณ

2.4 กระบวนการจัดทำแผนดำเนินงาน

2.5 การมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.6 ผลการดำเนินงานหรือความสำเร็จของโครงการ

2.7 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การวิจัยนี้ ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้านเนื้อหา ความครอบคลุมของข้อคำถาม

ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เกณฑ์การประเมิน คະแนน และความเหมาะสมของภาษา โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเรื่อง การประเมินผล โครงการโดยใช้รูปแบบชิป (CIPP model) ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam, 1983) อ้างถึง จำเนียร สุขหลาย, กรรณิการ์ แสนศักดิ์, นันทนา รัตนอาภา และสุภัทร์ พิบูลย์.(2540) จากนั้นนำมากำหนดกรอบแนวคิด กำหนดนิยาม และความเหมาะสมของภาษา เพื่อใช้เป็น แนวทางการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยนำไปให้ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย นายแพทย์ สาธารณสุขจังหวัดตราด นายแพทย์เชี่ยวชาญ (ด้านเวชกรรมป้องกัน) สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดตราด และนักวิชาการสาธารณสุขเชี่ยวชาญ (ด้านส่งเสริม พัฒนา) สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดตราด ตรวจสอบ และแก้ไขเพิ่มเติมตามข้อเสนอแนะ ก่อนนำไปใช้ ในการสัมภาษณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยผู้วิจัย เริ่มจากข้อมูลทุติยภูมิ เอกสารต่าง ๆ ของโครงการ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) จากผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informants) และการประชุม ถอดบทเรียนผลการดำเนินงานของคณะทำงานโครงการ ทั้งสองจังหวัด

2. การวิเคราะห์ข้อมูล หลังจากผู้วิจัยได้เก็บ รวบรวมข้อมูลเสร็จแล้วจะนำข้อมูลมาแยกประเภทและ จัดหมวดหมู่ โดยนำข้อมูลที่ได้นำวิเคราะห์ไปพร้อม ๆ กัน กล่าวคือในแต่ละวันหลังเก็บข้อมูลเสร็จ ผู้วิจัยจะบันทึก พร้อมจัดหมวดหมู่และวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อช่วยให้เห็น ข้อมูลส่วนที่จะต้องเก็บเพิ่มเติม ทำให้ง่ายต่อการวางแผน วิเคราะห์ข้อมูล โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบ เจาะลึกและสนทนากลุ่ม มาตรวจสอบความถูกต้องก่อนนำไป วิเคราะห์และสังเคราะห์ตามขอบเขตด้านเนื้อหา โดยใช้ รูปแบบการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

จริยธรรมการวิจัย

การวิจัยนี้ ได้รับการพิจารณาและรับรอง จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากคณะกรรมการจริยธรรม

การวิจัยในมนุษย์จังหวัดตราด หมายเลขรับรอง 11/2566 ลงวันที่ 2 พฤษภาคม 2566

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการประเมินประสิทธิผล โครงการพัฒนางานสาธารณสุขชายแดนไทย-กัมพูชา (ตราด-เกาะกง) มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินประสิทธิผล การดำเนินงาน ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้าด้าน กระบวนการ และด้านผลผลิต รวมถึงศึกษาปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงาน ผลการวิจัยมีดังนี้

1. ด้านบริบท (context) โครงการพัฒนา

งานสาธารณสุขชายแดนไทย-กัมพูชา (ตราด-เกาะกง) ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยมีความเห็นตรงกันว่า มีความ สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และสภาพปัญหา และความ ต้องการของประชาชนกลุ่มเป้าหมาย ที่สำคัญคือ กระบวนการดำเนินงานของโครงการที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของหน่วยงานระหว่างจังหวัดตราดกับจังหวัดเกาะกง ในการรับรู้ปัญหาร่วมกัน การวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหา และพัฒนาระบบงานสาธารณสุขของทั้งสองจังหวัด ผู้ให้ ข้อมูลหลักมากกว่าร้อยละ 80 ระบุนโยบายและแนวทางการดำเนินงานจากการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อถ่ายทอด นโยบายหรือชี้แจงแนวทางการดำเนินงาน หนังสือเวียน การมอบนโยบายและการประชุมภายในหน่วยงาน

2. ด้านปัจจัยนำเข้า (input) พบว่า

มีการแต่งตั้งคณะทำงานทั้งในระดับจังหวัดและระดับ อำเภอ มีการมอบหมายหน้าที่ให้แก่เจ้าหน้าที่รับผิดชอบ โครงการทุกระดับ มีการประชุมเตรียมความพร้อมให้แก่ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง มีการสนับสนุนงบประมาณและวัสดุ อุปกรณ์ที่จำเป็นในการพัฒนางานอย่างเพียงพอ ดังนี้

2.1 ด้านบุคลากร พบว่ามีการแต่งตั้งและ

มอบหมายหน้าที่ในทุกระดับ ระดับจังหวัดมีผู้ว่าราชการ จังหวัดตราด นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดตราด ทำหน้าที่กำหนดและกำกับนโยบาย โดยมีหัวหน้ากลุ่ม งานพัฒนายุทธศาสตร์สาธารณสุขและหัวหน้ากลุ่มงาน ควบคุมโรคติดต่อ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดตราด เป็นฝ่ายเลขานุการ ระดับอำเภอมีนายอำเภอ ผู้อำนวยการ โรงพยาบาล สาธารณสุขอำเภอ ทำหน้าที่ประสานการ ดำเนินงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีเจ้าหน้าที่

สาธารณสุข หรือนักวิชาการสาธารณสุขของโรงพยาบาล และสำนักงานสาธารณสุขอำเภอเป็นฝ่ายเลขานุการ (เอกสารโครงการและผลการดำเนินงานโครงการพัฒนา งานสาธารณสุขชายแดน สำนักงานสาธารณสุข จังหวัดตราด ปี 2550-2564 และเอกสารคำสั่ง จังหวัดตราดที่ 64/2550 , เอกสารคำสั่งอำเภอคลองใหญ่ ที่ 46/2550)

2.2 ด้านความพร้อมของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ พบว่ามีการประชุมเพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง โดยมีหลักสูตรการพัฒนาศักยภาพ วิทยากรแกนนำในระดับอำเภอ มีการประชุมร่วมกันของ คณะทำงานทั้งสองจังหวัด (ตราด-เกาะกง) ทุก 3 เดือน (เอกสารโครงการ และผลการดำเนินงานโครงการพัฒนา งานสาธารณสุขชายแดน สำนักงานสาธารณสุข จังหวัดตราด ปี 2550-2564)

2.3 ด้านงบประมาณดำเนินงาน พบว่าได้รับ การสนับสนุนงบประมาณ จากกรมเอเชียตะวันออก กรมความร่วมมือระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ มูลนิธิริษัทไทย งานสาธารณสุขชายแดน กระทรวงสาธารณสุขและงบพัฒนาความมั่นคงของ จังหวัดตราด เฉลี่ยปีละหลายล้านบาท ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน (2564) (เอกสารโครงการและผล การดำเนินงานโครงการพัฒนางานสาธารณสุขชายแดน ปี 2550-2564)

3. ด้านกระบวนการ (process) พบว่า กระบวนการดำเนินงานเน้นการทำงานเป็นทีมในรูปคณะทำงาน ส่วนด้านความร่วมมือของหน่วยงานต่างๆ พบว่า หน่วยงานของทั้งสองจังหวัด (ตราด-เกาะกง) ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมตามแผนงานอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ และมีส่วนร่วมในการดำเนินงานทุก กระบวนการ ตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหา การบริหารงบประมาณ การจัดทำแผนการพัฒนา การดำเนินงาน ตลอดจนการติดตามผลการดำเนินงาน ซึ่งผู้เกี่ยวข้องของทั้งสอง จังหวัด เห็นความสำคัญและเข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

4. ด้านผลผลิต (product) ในภาพรวม พบว่าผลการดำเนินงานประสบผลสำเร็จและบรรลุ ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ มีผลงานเชิงประจักษ์

ที่เห็นได้ว่าเป็นรูปธรรม คือ การสร้างเครือข่ายเพื่อเป็น กลไกในการขับเคลื่อนกิจกรรมการดำเนินงานร่วมกัน โดยมีประเด็นในการพัฒนางานสาธารณสุขชายแดนไทย- กัมพูชา (ตราด-เกาะกง) ดังนี้

ประเด็นการพัฒนาที่ 1 เสริมสร้างความเข้ม แข็งของหน่วยงานในการจัดการโรคและภัยสุขภาพตาม แนวชายแดน

ประเด็นการพัฒนาที่ 2 พัฒนาความร่วมมือ ในการจัดระบบบริการด้านการแพทย์และสาธารณสุข บริเวณพื้นที่ชายแดน

ประเด็นการพัฒนาที่ 3 พัฒนาระบบสุขภาพ และการคุ้มครองผู้บริโภคในพื้นที่พิเศษบริเวณพื้นที่ ชายแดน

ประเด็นการพัฒนาที่ 4 การดำเนินงาน สาธารณสุขร่วมระหว่างคูมิตร (ตราด-เกาะกง) เพื่อการ พัฒนาโครงสร้างสถานพยาบาลและเสริมสร้างความเข้ม แข็งของงานสาธารณสุข

อภิปรายผล

การวิจัยนี้ พบว่าประสิทธิผลของการดำเนิน งานโครงการพัฒนางานสาธารณสุขชายแดนไทย-กัมพูชา (ตราด-เกาะกง) เป็นโครงการที่มีความเหมาะสม สอดคล้องนโยบาย ก่อให้เกิดการดำเนินงานเชิงรุก เพื่อพัฒนาระบบงานสาธารณสุขพื้นที่ชายแดน นอกจากนี้ ยังเป็นการสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างสองประเทศ คือ ประเทศไทยและประเทศกัมพูชา เป็นการริเริ่มแนวทาง ใหม่ๆ ในการบริหารจัดการด้านสาธารณสุขเพื่อการแก้ไข ปัญหาโรคและภัยสุขภาพในพื้นที่ชายแดนและระหว่าง ประเทศ เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้านพบว่า ประสิทธิภาพ ด้านบริบท ผู้ให้ข้อมูลหลักมีความเห็นสอดคล้องกันว่า โครงการมีความเหมาะสม สอดคล้องกับนโยบายของ รัฐบาล แผนงานระดับชาติ แผนงานระดับจังหวัดและ สภาพปัญหาของพื้นที่ มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหา โรคและภัยสุขภาพในพื้นที่ การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ และการวางแผนการดำเนินงานโครงการสามารถบูรณา การกับแผนปฏิบัติงานของหน่วยงาน อีกทั้งยังสอดคล้อง กับบริบททางสังคมและทิศทางการพัฒนาระบบสุขภาพ ในปัจจุบัน ที่เห็นว่าการแก้ปัญหาสาธารณสุขของพื้นที่ใน

แต่ระดับจำเป็นต้องอาศัยโครงสร้าง ระบบ กลไก และวิธีการที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบท และสภาพปัญหาของชุมชน และสอดคล้องกับงานสาธารณสุขชายแดน ประสิทธิภาพด้านปัจจัยนำเข้า พบว่ามีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบและเพิ่มพูนความรู้ทักษะแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง มีการเตรียมความพร้อม มีการถ่ายทอดนโยบายหรือแนวทางการปฏิบัติงานให้แก่ผู้เกี่ยวข้องทุกระดับ ทั้งการประชุม การจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน ส่งผลให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นด้วย ส่วนประสิทธิผลด้านงบประมาณ พบว่าได้รับการสนับสนุนงบประมาณที่เพียงพอและเหมาะสมตามความต้องการและตามสภาพปัญหาของแต่ละพื้นที่ ประสิทธิภาพด้านกระบวนการดำเนินงาน หรือแนวทางการนำนโยบายสู่การปฏิบัติอยู่ในระดับที่ดี มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทีมงาน คณะทำงานระหว่างไทย-กัมพูชาผ่านเวทีการประชุมเพื่อพิจารณากิจกรรมร่วมกันของคณะทำงาน มีการกำหนดภารกิจที่ชัดเจน มีการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้แก่หน่วยงานต่างๆ ส่วนประสิทธิผลด้านผลผลิต ในภาพรวมพบว่าผลการดำเนินงานประสบผลสำเร็จและบรรลุตามวัตถุประสงค์ มีแผนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาระบบงานสาธารณสุขที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและตามความต้องการของสถานบริการในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา

ข้อเสนอแนะ

1. การจัดบริการหรือพัฒนาระบบงานสาธารณสุขในพื้นที่ชายแดน ซึ่งมีผู้รับบริการเป็นชาวกัมพูชาที่อาศัยอยู่บริเวณชายแดนระหว่างสองประเทศ ต้องมีการดำเนินการหาข้อตกลงร่วมกัน เนื่องจากวัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตของประชาชนของทั้งสองประเทศมีความแตกต่างกัน
2. ควรจัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริมสุขภาพประชากรชายแดน ที่มีบุคลากรจากหน่วยงานอื่นร่วมดำเนินการด้วย มีการออกแบบบัตรประกันสุขภาพให้มีความหลากหลาย และแสวงหาความร่วมมือกับสถานประกอบการหรือหน่วยงานอื่นในพื้นที่เพิ่มขึ้น

3. ส่งเสริมบทบาทอาสาสมัครสาธารณสุขทั้งของไทยและของประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะบทบาทในการป้องกันและควบคุมโรค ในประเด็นที่ยังเป็นปัญหาอย่างต่อเนื่อง

ปัญหาและอุปสรรค

1. เรื่องการสื่อสาร ซึ่งต้องอาศัยล่ามหรือผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาที่มีความรู้ทางด้านสุขภาพในการสื่อสารร่วมด้วย เนื่องจากการพัฒนาระบบงานสาธารณสุขมีคำศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับระบบสุขภาพ การใช้ผู้ที่แปลภาษาหรือล่ามจึงมีความสำคัญต่อการสื่อสารเพื่อทำความเข้าใจให้ถูกต้องตรงกัน ควรให้หน่วยงานในพื้นที่กำหนดอัตรากำลังบุคลากรตำแหน่งพิเศษ สำหรับจ้างงานผู้ที่มีความรู้ ความสามารถเฉพาะด้านภาษา ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการประสานงานและการปฏิบัติงานสาธารณสุขในพื้นที่ชายแดน
2. การจัดงบประมาณ หรืองบประมาณสำหรับดำเนินงานตามกิจกรรมของโครงการ ต้องใช้ระยะเวลาในการจัดหาหรือขอรับการสนับสนุน เนื่องจากการดำเนินงานระหว่างประเทศ บางกิจกรรมต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมต่อเนื่องยาวนานจึงจะประสบผลสำเร็จหรือบรรลุผลตามวัตถุประสงค์
3. ด้านบุคลากร เนื่องจากยังไม่มีกำหนดกรอบโครงสร้างงานและอัตรากำลังบุคลากรที่จะดำเนินการสาธารณสุขระหว่างประเทศ หรืองานสาธารณสุขชายแดนที่ชัดเจน รวมทั้งยังไม่มีกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบให้บุคลากรเป็นการเฉพาะ ทำให้บุคลากรที่มีอยู่เดิมต้องรับภาระงานด้านนี้เพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาวิจัยประเมินผลการดำเนินงานในระยะยาว เพื่อให้ทราบความก้าวหน้าและผลสำเร็จของการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

เอกสารอ้างอิง

- กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข (2565) แผนปฏิบัติงานสาธารณสุขชายแดน พ.ศ.2565 – 2570.
- กระทรวงสาธารณสุข.(2561).สถานการณ์แรงงานข้ามชาติในประเทศไทย:ผลกระทบเชิงบวกและลบที่เกี่ยวข้องกับระบบสาธารณสุขของประเทศ.คู่มือแนวทางการบริการแก่แรงงานต่างด้าวและผู้ติดตามกลุ่มพัฒนาระบบบริการและความร่วมมือระหว่างประเทศ กองบริหารสาธารณสุขกระทรวงสาธารณสุข.
- จำเนียร สุขหลาย,กรรณิการ์ แสนศักดิ์, นันทนา รัตนอาภา และสุพัทธ์ พิบูลย์.(2540). แบบจำลองCIPP Model. ในสมหวังพิริยานุวัฒน์ (บรรณาธิการ), รวมบทความทางการประเมินโครงการ.
- ชื่นพันธ์ วิริยะวิภาตและคณะ.(2559).การพัฒนาาระบบเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรคตามแนวชายแดนไทยลาวพื้นที่จังหวัดหนองคาย วารสารสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 จังหวัดขอนแก่น ปีที่ 23 ฉบับที่ 1 (มค.-เมย. 59).
- ถวัลย์รัฐ วรเทพพุดิพงษ์.(2539) .แนวทางการวิเคราะห์และการประเมินผลงาน วารสารพัฒนบริหารศาสตร์.
- เยาวดี ราชชัยกุล. (2550). การประเมินโครงการ : แนวคิดและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สมบัติ อารังธัญวงศ์. การบริหารโครงการ.(2544). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เสมาธรรม.
- สมพร เพ็ญจันทร์.(2539).นโยบายสาธารณะ:ทฤษฎีและการปฏิบัติ.เอเอส พรินติ้งเฮ้าส์ กรุงเทพฯ
- สุวิมล ติรกานันท์.(2545). การประเมินโครงการ : แนวทางสู่การปฏิบัติ. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ. (2548). การประเมินโครงการ:แนวทางสู่การปฏิบัติ. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว กระทรวงสาธารณสุขแรงงาน.(2561). สถานการณ์แรงงานต่างด้าว [อินเทอร์เน็ต]. 2561 [เข้าถึงเมื่อ 2561 ตุลาคม 9]. เข้าถึงได้จาก: [https:// www.doe.go.th](https://www.doe.go.th)
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดตราด.(2564) . สรุปรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี.
- Alkin, M.C. (1981). Evaluation Theory Development. Illinois : F.E.Peacock Publishers. Scriven, M.S.Evaluation Ideologies. New York : Rinehart and Winston.
- Alexander E.R. (1985). From Idea to Action: Notes for a Contingency Theory of Policy Implementation Process. Administration and Society.
- Barrette S.M., Fudge C. (1981). Policy and Action: Essays on the implementation of public policy. London:Methuen.
- Edwards III G.C. (1980). Implementing Public Policy. Washington D.C. : Congressional Quarterly Press; 1980.
- Elmore R.F. (1980). Complexity and Control: What legislators and administrators can do about implementation. Washington D.C.: Institute of Governmental Research, University of Washington.
- Goggin, Malcolm, Bowman A.O'M., J.P. L, O'Toole, et.al.(1990). Implementation Theory and Practice: Toward a Third Generation. Illinois Scott Foresman/Little, Brown and Company.
- Hambleton R. (1983). Planning System and Policy Implementation. Journal of Public Policy; 1983.
- Lester J.P., Joseph S. (1995). Public Policy: An Evolutionary Approach. CA: Belmont.

- Lipsky M. (1980). Street-Level Bureaucracy: Dilemmas of the Individual in Public Services. New York Russell Sage Foundation.
- Marmot M, Wilkinson R. (1999). Social determinants of health. Oxford: Oxford university press.
- Millennium Ecosystem Assessment. (2012). Ecosystems and human well-beings: Health synthesis 2005 [cited 2012 1 ธันวาคม 2555]. Available from: <http://www.millenniumassessment.org/en/Synthesis.html>.
- Nakamura R.T., Smallwood F. (1980). The Politics of Policy Implementation. New York St.Martin's Press.
- Nagel S.S. (1984). Public Policy: Goals, Means and Methods. New York: St Martin's Press, Inc.
- Pressman J.L., Wildavsky A(1973).. "Implementation: How great expectation in Washington are dashed in Oakland". Oakland: University of California Press.
- Quade E.S. (1975). "Analysis of public decision making and implementing public policy. In: Nagel S.S., editor. Policy